

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра теорії і історії мистецтв

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи



Марина ТОКАР

2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА**  
**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОГО МИСТЕЦТВА»**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
Галузь знань 02 «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»  
Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво,  
декоративне мистецтво, реставрація»

Харків – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія зарубіжного мистецтва» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти І курсу спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» галузі знань 02 «Культура і мистецтво», ОПП «Графіка», ОПП «Станковий живопис», ОПП «Реставрація і експертиза творів мистецтва», ОПП «Стріт-арт і монументальне мистецтво», ОПП «Станкова і монументальна скульптура»/ укл. Найденко В.О. Харків, ХДАДМ. 2024. 26 с.

**Робочу програму склала:**

Вікторія НАЙДЕНКО, PhD (канд.мистецтвознавства), викладач кафедри ТІМ

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Протокол №13 від "14" травня 2024 року

Завідувач кафедри  Валентина ЧЕЧИК

**Узгоджено:**

Декан факультету «Образотворче мистецтво»  Ольга ІВАЩЕНКО

**Затверджено:**

Методичною радою ХДАДМ

Протокол №24-04 від "22" травня 2024 року

Голова Методичної ради,

Перший проректор з науково-педагогічної роботи  Марина ТОКАР

© Найденко В.О.

© Кафедра теорії і історії мистецтв ХДАДМ

## **АНОТАЦІЯ**

**до навчальної дисципліни «Історія зарубіжного мистецтва»**

освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Даний курс лекцій, практичних та самостійних занять направлений на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про походження і та основні етапи розвитку образотворчого мистецтва в історичній періодизації, особливостей мистецтва різних країн, творчості видатних митців різних епох; засвоєння основних мистецтвознавчих понять та відповідної термінології, розуміння зв'язків історії мистецтв з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини; сприяння подальшому накопиченню і використанню набутих студентами знань в розробці дизайнерських ідей і проектів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150 год.** (60 год. аудиторної роботи (32 лекційних, 28 семінарських і 90 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання /5 кредитів ECTS.

## **ABSTRACT**

**of the educational discipline “History of Foreign Art”**

education-qualifying level: bachelor

This course of lectures, practical and independent studies is aimed at forming in higher education applicants a holistic idea of the origin and main stages of the development of fine arts in historical periodization, the features of art in different countries, the work of outstanding artists of different eras; mastering basic art historical concepts and relevant terminology, understanding the connections between art history and the natural and cultural environment of human life; promoting the further accumulation and use of knowledge acquired by students in the development of design ideas and projects.

The course consists of **150 hours** (60 hours of in-class work, including 32 lecture hours and 28 seminar hours, and 90 hours of independent study) for full-time students/ 5 ECTS credits.

### 1. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників              | Галузь знань, спеціальність, спеціалізація                                                             | Характеристика навчальної дисципліни |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
|                                      |                                                                                                        | Денна форма навчання                 |
| Кількість кредитів – 5               | Галузь знань:02<br>«Культура і мистецтво»                                                              | Нормативна                           |
|                                      | Спеціальність - 023<br>ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»                |                                      |
| Модулів – 4                          | Спеціалізація<br>«Мистецтвознавство»<br>(теорія і історія мистецтв).<br><br>Другий рівень вищої освіти | Рік підготовки: 1                    |
| Змістових модулів – 4                |                                                                                                        | Семестр: 1-2                         |
| Загальна кількість годин – 150       |                                                                                                        | Лекції: 32 год.                      |
|                                      |                                                                                                        | Семінари 28 год.                     |
|                                      |                                                                                                        | Самостійна робота: 90 год.           |
|                                      |                                                                                                        | Види контролю:                       |
| <u>Тижневих годин аудиторних</u> – 2 |                                                                                                        | <u>Іспит</u><br><u>Залік</u>         |

|                                         |  |  |
|-----------------------------------------|--|--|
| самостійної роботи<br>студента – 6 год. |  |  |
|-----------------------------------------|--|--|

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%): для денної форми навчання – 40 / 60 %

## 2. Мета і завдання вивчення дисципліни

**Метою навчальної дисципліни «Історія зарубіжного мистецтва» є** набуття студентами системних теоретичних знань з розвитку архітектури та образотворчого мистецтва (графіки, монументального та станкового живопису та скульптури) від давнини до початку ХХІ ст.

**Основними завданнями** вивчення дисципліни є набуття здобувачами вищої освіти усвідомлення специфіки різних видів образотворчого мистецтва, етапності розвитку мистецтва та особливостей стилів, видів та жанрів мистецтва.

Дисципліна «Сучасні кураторські практики» забезпечує низку **компетентностей**, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

ЗК1 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2 Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК1 Спеціальні створення цілісного продукту предметно-просторового та (фахові, предметні) компетентності візуального середовища.

СК2 Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК5 Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

СК6 Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК8 Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.

СК9 Здатність використовувати професійні знання у практичній мистецтвознавчій діяльності.

СК11 Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

СК12 Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

СК13 Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.

### **Програмні результати навчання:**

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

У результаті вивчення курсу «Історія зарубіжного мистецтва» студент **повинен знати:**

- понятійний і термінологічний апарат курсу;
- основні періоди становлення і розвитку світового мистецтва, провідних майстрів і їхні твори;
- характер впливів інших культур на формування загальної картини зарубіжного мистецтва;
- концепції розвитку світового та вітчизняного мистецтва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент **повинен вміти:**

- аналізувати процес становлення і розвитку мистецтва;
- розрізняти види, стилі та напрямки мистецтва в різних культурно-історичних епохах;
- встановлювати стилістичні та жанрові особливості окремих мистецьких творів, самостійно давати їм оцінку і відносити до конкретних історичних епох і національних шкіл.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент **повинен мати навички:**

- характеристики стилів та напрямів в історії світового мистецтва;
- мистецького аналізу художнього твору, виходячи з особливостей розвитку зарубіжного мистецтва;
- володіння необхідним понятійно-термінологічним апаратом.

### 3. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна «Історія зарубіжного мистецтва» викладається здобувачам вищої освіти 1 року навчання першого рівня вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» галузі знань 02 «Культура і мистецтво», ОПП «Графіка», ОПП «Станковий живопис», ОПП «Реставрація і експертиза творів мистецтва», ОПП «Стріт-арт і монументальне мистецтво», ОПП «Станкова і монументальна скульптура». Інформативний зміст

навчальної дисципліни «Історія зарубіжного мистецтва» складається з 16 тем, які розділені на 4 модулі.

### ***Змістовий модуль 1. Мистецтво Стародавнього світу.***

**Тема 1. Мистецтво епохи палеоліту, бронзи та заліза.** Періодизація та загальна характеристика культури первісного суспільства. Первісний образ світу. Магічні уявлення первісної людини. Народження мистецтва в первісній культурі. Концепції виникнення мистецтва: магічна, трудова, міфологічна та ін. Основні етапи розвитку ранніх форм мистецтва та його ознаки. Мистецтво палеоліту. Загальна характеристика періоду. Реалістичний та умовно-символічний шлях розвитку палеолітичного мистецтва. Сюжети в мистецтві верхнього палеоліту та їх семантика: зооморфні й антропоморфні зображення, геометричні знаки і орнамент. «Палеолітичні венери»: призначення та стилістика. Мистецтво мезоліту. Загальна характеристика періоду. Пам'ятки мистецтва мезоліту. Мистецтво неоліту. Загальна характеристика періоду. Художня практика епохи неоліту. Мистецтво епохи бронзи. Загальна характеристика періоду. Зародження архітектури як одного із видів мистецтва. Мегалітична архітектура: особливості створення та призначення. Основні типи мегалітичних споруд: менгіри , кромлехи і дольмени. Кромлех в Стоунхенджі як прообраз майбутніх храмів. Мистецтво залізної доби. Загальна характеристика періоду. Ускладнення духовної культури. Прикладне мистецтво. Декоративність і орнаментальність у мистецтві.

**Тема 2. Мистецтво Давнього Єгипту та Межиріччя.** Загальна характеристика цивілізації Стародавнього Єгипту. Історичні особливості формування єгипетського мистецтва. Вплив світогляду й міфології Стародавнього Єгипту на мистецтво. Формування основних принципів зображення, будівництва та художніх традицій в Стародавньому Єгипті. Поняття художнього канону. Періодизація мистецтва Стародавнього Єгипту. Мистецтво періоду правління Ехнатона (Амарнський період). Релігійні реформи Ехнатона

та їх вплив на архітектуру й образотворче мистецтво: відмова від канонів, життєвість сцен і натхненність образів. Портрети Ехнатона і Нефертіті. Розписи Ахетатонського палацу. Пам'ятники гробниці Тутанхамона. Художнє мистецтво другої половини Нового царства. Повернення до канонічних композицій. Відродження храмового будівництва (храм Амона в Карнаці, храм Рамзеса II в Абу-Сімбелі). Будівництво перших іригаційних споруд в Месопотамії. Особливості релігійних уявлень, наступність культур на території Месопотамії та їх періодизація. Порівняння з мистецтвом Стародавнього Єгипту. Архітектура та містобудування. Монументальна архітектура. Особливості образотворчого мистецтва.

Тема 3. Мистецтво Давньої Греції. Перша європейська цивілізація. Античність як тип культури. Поняття «античне мистецтво» та його періодизація. Особливості та райони поширення егейського мистецтва. Архітектура перших палаців о. Крит. Кносський палац. Розписи палаців. Фресковий живопис. Фрески Мікен. Мистецтво виготовлення і розпису кераміки. Вазопис. Стилі вазопису. Періодизація грецького мистецтва. Становлення давньогрецької монументальної скульптури: куриси і кори. Розвиток архітектури. Формування системи архітектурних ордерів. Характеристика ордерів: доричний, іонічний, коринфський. Зміни у техніці вазопису: чорнофігурний та червонофігурний стиль. Храмова архітектура. Храм Зевса в Олімпії. Архітектурно-скульптурний ансамбль Афінського акрополя. Нові тенденції у розвитку скульптури: образ атлета як втілення досконалої людської краси. «Дискобол» Мирона та «Доріфор» Поліклета. Внесок Фідія і його школи у розвиток давньогрецької скульптури. Монументальний живопис. Зміни в архітектурі у період пізньої класики. Творчість грецьких скульпторів Праксителя, Скопаса, Лісіппа.

Тема 4. Мистецтво Давнього Риму. Загальна характеристика римського мистецтва і його відмінності від грецького. Джерела римської художньої культури та її зв'язок з культурою етрусків і греків. Етруське мистецтво та його

вплив на розвиток грецької культури. Храмове будівництво. Етрусський поховальний портрет. Художні ідеали античного Риму. Основні етапи римського мистецтва. Римська архітектура. Вплив державної ідеології на розвиток мистецтва. Форум Августа. Форум Трояна. Будівництво палаців, віл, громадських споруд, лазень, акведуків, фонтанів, мостів та доріг (золотий будинок імператора Нерона, міст Фабриція, акведук Клавдія). Тріумфальні арки. Тріумфальна арка Тіта. Храмове будівництво. Пантеон – найбільший римський купольний храм. Скульптурний портрет імператорської доби та його зв'язок із культом предків. Колона Траяна в Римі як витвір мистецтва та цінне історичне джерело.

### ***Змістовий модуль 2. Мистецтво Європи IV – XVI ст.***

**Тема 5. Мистецтво Середньовіччя. Візантійське мистецтво.** Історичні умови розвитку візантійської культури. Вплив греко-римських традицій та системи християнських цінностей на візантійську культуру. Становлення раннього мистецтва Візантії. Канонічність візантійського мистецтва. Поняття «візантійський стиль». Розквіт візантійського мистецтва у період правління імператора Юстиніана. Константинополь – столиця імперії і центр візантійської художньої культури. Архітектура візантійських монастирських ансамблів і храмів базилікового та хрестово-купольного типів. Церква св. Ірини і храм св. Софії в Константинополі. Монументальний живопис. Тематика та жанри візантійського малярства. Стінопис, іконопис та мініатюра у Візантійській імперії. Мозаїки та фрески. Візантійський іконопис. Мистецтво періоду іконоборства. Книжкова мініатюра.

**Тема 6. Дороманське та романське мистецтво. Готика.** Періодизація культури раннього Середньовіччя. Формування художніх стилів у середньовічній культурі. Дороманське мистецтво. Ранньохристиянське мистецтво. Античні традиції в ранньосередньовічному мистецтві. Особливості образотворчого мистецтва. Середньовічний храм як образ єдиного світу:

особливості планування та оздоблення. Синтез мистецтв. Романська архітектура: будівництво храмів-фортець, монастирів-фортець та замків-фортець. Просторове вирішення у романському стилі. Стильові особливості конструкції романського храму. Конструктивні особливості романської базиліки. Храмові розписи і пластичний декор. Монументальна скульптура. Періодизація готичного мистецтва. Художньостилістичні та конструктивні особливості готичної архітектури. Готичний собор як синтез скульптури, живопису та архітектури. Зміни в конструкції готичного храму: використання каркасної системи. Готичні храми Сен-Дені, Паризької Богоматері, Вестмінстерського абатства, Сен-Шапель. Готичні собори в Ам'єні, Шартрі, Фрейбурзі, Ульмі, Мілані, Кельні, Кентербері, Солсбері. Еволюція мистецтва вітражів. Готична скульптура як невід'ємна частина архітектури. Скульптурні зображення собору Паризької Богоматері.

Тема 7. Італійське Відродження. Відродження: поняття та характерні риси епохи. Передумови розвитку мистецтва Відродження та його періодизація. Гуманістичний світогляд та ідеали у мистецтві Відродження. Відродження і античність: звернення до античної філософії та культурної спадщини. Проторенесанс. Передумови виникнення ренесансної культури в Італії. Нові тенденції у розвитку скульптури. Творчість Нікколо Пізано і Арнольфо ді Камбіо. Твори Джотто ді Бондоне – вихід за межі середньовічного живописного канону та звернення до реалізму. Сієнська школа живопису. Раннє Відродження. Провідна роль Флоренції, її архітектура. Брунеллескі. Скульптура. Вплив вивчення античної пластики на скульптуру Ренесанса. Донателло - голова нового реалістичного напрямку. Живопис. Розквіт флорентійської школи. Творчість Мазаччо, П'єра дель Франческа. Живопис Сандро Боттічеллі. Титани Відродження. Внесок Донато Браманте у архітектуру Відродження. Розквіт живопису та скульптури. Творчість Леонардо да Вінчі («Мадонна з квіткою», «Таємна вечеря», «Мона Ліза», «Мадонна в скелях», «Пані з горностаєм» та ін.).

Монументальний живопис. Творчість Рафаеля Санті («Мадонна Конестабіле», «Сон лицаря», «Заручини Діви Марії», «Афінська школа», «Мадонна з гвоздиками», «Сікстинська мадонна», «Вагітна пані», «Портрет Анджело Доні», «Тріумф Галатеї» та ін.). Творчість Мікеланджело Буанаротті («Давид», «Вакх», «П'єта», «Лії» та «Рахілі», «Мойсей», «Стеля Сикстинської капели», «Страшний Суд» та ін.).

**Тема 8. Північне Відродження.** Поняття «Північне Відродження». Особливості мистецтва Північного Відродження. Зародження портрету, побутового жанру, пейзажу. Значення книжкової мініатюри. Мистецтво Нідерландів. Брати Губерт та Ян Ван Ейки. "Гентський вівтар" та його значення для подальшого розвитку нідерландського живопису. Творчість Ієроніма Босха: елементи фольклору, містики та реалізму. Пітер Брейгель Музицький. Демократична тематика, народний фольклор. Мистецтво Німеччини. Особливості регіональних шкіл. Початок книгодруку та розвиток графіки. Гравюра як самостійний жанр мистецтва. Альбрехт Дюрер: еволюція творчості. Ганс Гольбейн - Молодший - портретист.

### ***Змістовий модуль 3. Мистецтво Європи Нового часу***

**Тема 9. Мистецтво XVII ст. Бароко. Голландія.** Історичні передумови стилю бароко. Риси бароко. Монументальна та камерна скульптура Лоренцо Берніні. Монументальний живопис епохи бароко. Бароко в Італії, Франції, Англії, Голландії. Голландське мистецтво XVII ст. Народні основи голландського мистецтва. Розквіт художньої культури Голландії в першій половині XVII ст. Розквіт реалістичного живопису у творах великих живописців - Франца Гальса, Рембрандта та їх сучасників. Творчість Рембрандта. Дельфтська школа. Вермер Дельфтський. Розвиток реалістичного пейзажу у творчості Рейсдалей і Гоббема. Художники натюрморту, баталісти і анімалісти. Представники побутового жанру Терборх, Ян Стін, Метею.

**Тема 10. Мистецтво XVII ст. Іспанія. Караваджизм.** Іспанське мистецтво XVII ст. Боротьба реалістичних і антиреалістичних середньовічних тенденцій в іспанському мистецтві. Аскетизм і релігійний екстаз у творах Ель Греко. Перемога реалістичного напрямку. Мальовнича майстерність Дієго Веласкеса. Творчість Х.Рібера - роботи для релігійних замовлень; емоційна напруга, реалістичність образів. Ф.Сурбаран - релігійна тематика, контраст світла і тіні; простота й глибокий символізм. Роботи Б.Мурільйо.

**Тема 11. Мистецтво XVIII ст. Франція. Класицизм. Рококо.** Французьке мистецтво XVII ст.- XVIII ст. Поняття «класицизм» у мистецтві та особливості формування нового стилю. Особливості архітектури в період класицизму: перехід від замку до палацу, обов'язковість парку, використання ордеру. Луї Лево – один із основоположників класицизму у французькій архітектурі та перший королівський архітектор. Ансамбль Версальського палацу. Лувр. Н.Пуссен - центральна фігура французького класицизму в живопису. Пейзажи Клода Лорренса. Заснування Паризької академії мистецтв. Рококо як продовження стилю бароко. Загальна характеристика та періодизація мистецтва рококо. Живопис доби рококо. Основні етапи розвитку рококо у французькому, італійському та австрійському живописі. Специфіка прояву рококо в творчості Антуана Ватто, Француа Буше та Жана-Оноре Фрагонара.

**Тема 12. Мистецтво XVIII ст. Англія.** Англійська класицистична архітектура: переважання «палладіанства» та тісний зв'язок із розвитком паркового мистецтва (архітектори У. Кент, Дж. Пейї, У. Чеймберс). Англійський живопис. Уільям Хогарт - сатиричні картини і гравюри. Поєднання групового портрету з побутовим жанром. Традиційний портрет. Джошуа Рейнолдс та його творчість. Томас Гейнсборо - майстер портрету. Пейзажи Т.Гейнсборо. Англійська карикатура.

***Змістовий модуль 4. Мистецтво Європи XIX – XXI ст.***

**Тема 13. Мистецтво XIX ст. Французьке мистецтво.** Особливості розвитку західноєвропейського мистецтва XIX ст. Стили: ампір, неокласицизм, романтизм, реалізм. Головуюча роль французької школи живопису в мистецтві Західної Європи. Ж.Луї Давид - послідовний представник неокласицизму. Антуан Гро - майстер портрету. Жан Огюст Доменік Енгр - прихильник класичних ідеалів Європейські митці романтизму: Фрідріх Шелегі, Теодор Жаріко, Ежен Делакруа, Джон Констебл, Каспар Фрідріх, Отто Рунге, Вільям Тернер, Гойя. Реалізм - провідний принцип мистецтва. Творчість Жана Батиста Кору. Тема природи, жанрові портрети, графічні твори. Барбізонська школа (Теодор Руссо, Дюпре, Шарль Франсуа Добіньї). Оноре Домьє - видатний майстер критичного демократичного реалізму. Жан Франсуа Мілле - видатний французький реаліст. Зображення селянської праці. Пейзажи Мілле. Творчість Густава Курбе.

**Тема 14. Мистецтво XIX ст.** Зародження і розвиток імпресіонізму. Виставка "Салона відкинутих" (1863 р.). Програма пленеру, особливості техніки. Зв'язок з реалістичним мистецтвом, протест проти академізму, інтерес до сучасного життя, фіксація миттєвості. Еволюція імпресіонізму. Риси стилю, фіксація якості речей і явищ, фіксація настроїв. Моменталізм. Творчість Е.Дега, Е.Мане, О.Ренуара. Клод Моне - розвиток імпресіоністичного пейзажу. Особливості мистецтва А.Сіслея, К.Писсаро. Криза імпресіонізму. Посилення суб'єктивізму в творчості художників. Постімпресіонізм. Поль Сезан - пошук нових шляхів. Вінсент Ван Гог. Інтерес до народного життя, демократичні тенденції. Своєрідність художніх прийомів. Творчість Поля Гогена. Сутність стилю "модерн" в мистецтві. Риси символізму. Полінезійський період. Монументальна і станкова скульптура кінця XIX - початку XX ст. Риси реалізму й імпресіонізму у творчості Родена, Майоля і Бурделя. «Руз мистецтв і ремесел». Вільям Морріс. Архітектура Західної Європи другої половини XIX ст. Нові

форми будівель. Антоніо Гауді. Модерн як стиль мистецтва на зламі XIX–XX ст. Альфонс Муха, Густав Клімт. Діяльність Чарльза Ренні Макінтоша.

**Тема 15. Мистецтво XX ст.** Генеза модернізму. Фовізм, кубізм, футуризм, експресіонізм, абстракціонізм, дадаїзм, сюрреалізм, метафізичний живопис: національні школи та основні представники. Вплив стилю модерн на живопис. Група "диких" (фовістів) - перша модерністська течія у французькому мистецтві XX ст. Декоративні пошуки, живописно-колористичні проблеми (А. Матісс, Жорж Руо, Р. Дюфі, А. Дерн, М. Вламинк, А. Марке). Анрі Матісс, його роль в групі "фовістів". Кубічні та неокласичні тенденції творчості Р.Дюфі, М.Вламинка. Кубізм як реакція на неприйняття світу. Зображення предмету в просторі. Еволюція кубізму (П.Пікассо, Ж.Брак, Ф.Леже). Пабло Пікассо - видатний художник XX ст. Кубізм як один з методів роботи Пікассо. Пуризм як переродження кубізму. Експресіонізм. Зображення реального життя в деформованому вигляді. Гротеск, умовність як виразний засіб в живопису. Об'єднання "Міст" та "Синій вершник". Їх художньо-естетична платформа. Представники цих груп. Творчість В.Кандинського, Георга Гросса, Отто Дикса, Кете Кольвіц. Сюрреалізм. Теорія сюрреалізму, інтуїтивізм Бергсона. С. Далі - видатний художник XX ст. Метод роботи С. Далі. З'єднання ірреального та натуралістичного в композиційну структуру. Епатуючий характер творчості С.Далі. Інші представники сюрреалізму: Опенгейм, Дж. де Кіріко, Ів. Танчі, Рене Магрит.

**Тема 16. Сучасне західноєвропейське та американське мистецтво.** Візуальна естетика постмодернізму. Мистецтво у засобах масової інформації. Масовий спосіб існування мистецтва. Абстрактний експресіонізм. Дж. Поллок. Поп-арт і використання шаблонів масової культури. Творчість Е.Ворхола, Дж.Джонса, Р.Раушенбаха, Р.Ліхтенштейна. Вплив поп-арту та гіперреалізм. Фотографія та сучасне мистецтво. Оп-арт: використання оптичних ефектів у творчості В.Вазарелі. Концептуалізм і мистецтво як текст (Дж.Кошут). Кітч. Соц-

арт. Мистецтво сьогодення – „нова хвиля” художнього авангарду в мистецтві процесу (ленд-арт, графіті, гепенінг, інсталяція та перформанс). Цифрове мистецтво.

#### 4. Структура навчальної дисципліни (денна форма)

| Назви змістових<br>модулів і тем                                | Кількість годин |              |        |      |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|--------|------|
|                                                                 | денна форма     |              |        |      |
|                                                                 | усього          | у тому числі |        |      |
|                                                                 |                 | Лекції       | практ. | с.р. |
| <b><i>Змістовий модуль 1. Мистецтво Стародавнього світу</i></b> |                 |              |        |      |
| <u>Тема 1.</u> Мистецтво епохи палеоліту, бронзи та заліза.     | 9               | 2            | 2      | 5    |
| <u>Тема 2.</u> Мистецтво Давнього Єгипту та Межиріччя.          | 9               | 2            | 2      | 5    |
| <u>Тема 3.</u> Мистецтво Давньої Греції.                        | 10              | 2            | 2      | 6    |
| <u>Тема 4.</u> Мистецтво Давнього Риму.                         | 10              | 2            | 2      | 6    |
| <i>Разом за змістовим модулем 1</i>                             | 38              | 8            | 8      | 22   |
| <b><i>Змістовий модуль 2. Мистецтво Європи IV – XVI ст.</i></b> |                 |              |        |      |
| <u>Тема 5.</u> Мистецтво Середньовіччя.                         | 9               | 2            | 2      | 5    |

|                                                                  |    |   |   |    |
|------------------------------------------------------------------|----|---|---|----|
| Візантійське мистецтво.                                          |    |   |   |    |
| <u>Тема 6.</u> Дороманське та романське мистецтво. Готика.       | 10 | 2 | 2 | 6  |
| <u>Тема 7.</u> Італійське Відродження.                           | 10 | 2 | 2 | 6  |
| <u>Тема 8.</u> Північне Відродження                              | 8  | 2 | - | 6  |
| <i>Разом за змістовим модулем 2</i>                              | 37 | 8 | 6 | 23 |
| <b><i>Змістовий модуль 3. Мистецтво Європи Нового часу</i></b>   |    |   |   |    |
| <u>Тема 9.</u> Мистецтво XVII ст. Бароко. Голландія.             | 9  | 2 | 2 | 5  |
| <u>Тема 10.</u> Мистецтво XVII ст. Іспанія. Караваджизм.         | 9  | 2 | 2 | 5  |
| <u>Тема 11.</u> Мистецтво XVIII ст. Франція. Класицизм. Рококо.  | 10 | 2 | 2 | 6  |
| <u>Тема 12.</u> Мистецтво XVIII ст. Англія.                      | 10 | 2 | 2 | 6  |
| <i>Разом за змістовим модулем 3</i>                              | 38 | 8 | 8 | 22 |
| <b><i>Змістовий модуль 4. Мистецтво Європи XIX – XXI ст.</i></b> |    |   |   |    |
| <u>Тема 13.</u> Мистецтво                                        | 9  | 2 | 2 | 5  |

|                                                                       |     |    |    |    |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|----|----|----|
| XIX ст. Французьке мистецтво.                                         |     |    |    |    |
| <u>Тема 14.</u> Мистецтво XIX ст.                                     | 10  | 2  | 2  | 6  |
| <u>Тема 15.</u> Мистецтво XX ст.                                      | 10  | 2  | 2  | 6  |
| <u>Тема 16.</u> Сучасне західноєвропейське та американське мистецтво. | 8   | 2  | -  | 6  |
| <i>Разом за змістовим модулем 4</i>                                   | 37  | 8  | 6  | 23 |
| Усього годин                                                          | 150 | 32 | 28 | 90 |

### 5. Теми семінарських (практичних) занять

| № з/п | Назва теми                                                                             | Кількість годин |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1.    | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво епохи палеоліту, бронзи та заліза.     | 2               |
| 2.    | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво Давнього Єгипту та Межиріччя.          | 2               |
| 3.    | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво Давньої Греції.                        | 2               |
| 4.    | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво Давнього Риму.                         | 2               |
| 5.    | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво Середньовіччя. Візантійське мистецтво. | 2               |

|     |                                                                                       |         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 6.  | Доповідь з переліку запитань на тему: Дороманське та романське мистецтво. Готика.     | 2       |
| 7.  | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво Відродження.                          | 2       |
| 8.  | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XVII ст. Бароко. Голландія.           | 2       |
| 9.  | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XVII ст. Іспанія. Караваджизм.        | 2       |
| 10. | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XVIII ст. Франція. Класицизм. Рококо. | 2       |
| 11. | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XVIII ст. Англія.                     | 2       |
| 12. | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XIX ст. Французьке мистецтво.         | 2       |
| 13. | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XIX ст.                               | 2       |
| 14. | Доповідь з переліку запитань на тему: Мистецтво XX ст.                                | 2       |
|     | Усього                                                                                | 28 год. |

### 6. Теми занять для самостійної роботи

| № з/п | Назва теми                                                                                                                                                  | Кількість<br>Годин |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| 1.    | Печерний живопис як рання форма візуального мистецтва: символіка та функції. Роль бронзових і залізних знарядь у створенні декоративних виробів.            | 5                  |
| 2.    | Зикурати Межиріччя як архітектурний феномен: структура та функціональність. Писемність як мистецтво: єгипетські ієрогліфи та шумерські клинописні таблички. | 5                  |

|     |                                                                                                                                                                                                       |   |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| 3.  | Давньогрецький театр і його вплив на сценографію та архітектуру. Канон Поліклета: ідеалізація людської фігури у скульптурі.                                                                           | 6 |
| 4.  | Мозаїки Давнього Риму: техніки виконання та сюжетні особливості. Фаюмський портрет.                                                                                                                   | 6 |
| 5.  | Техніка створення візантійських мозаїк: матеріали та технології.                                                                                                                                      | 5 |
| 6.  | Особливості книжкової мініатюри раннього Середньовіччя. Романська скульптура: приклади з європейських соборів. Готичні собори Франції: Шартр, Реймс, Ам'єн – їхні архітектурні особливості.           | 6 |
| 7.  | Архітектура Відродження: Брунеллескі, Альберті, Палладіо.                                                                                                                                             | 6 |
| 8.  | Північне Відродження. Символіка й деталізація у творчості Яна ван Ейка та Ієроніма Босха.                                                                                                             | 6 |
| 9.  | Роль світлотіні у створенні драматичного ефекту в живописі бароко. Жанровий живопис у Голландії XVII століття: роботи Яна Стена та Пітера де Хоха. Символіка натюрмортів голландського Золотого віку. | 5 |
| 10. | Хусепе де Рібера як один із провідних представників іспанського караваджизму. Релігійна екзальтація у творчості Франсіско де Сурбарана.                                                               | 5 |
| 11. | Архітектура епохи рококо: палаци та інтер'єри. Франсуа Буше та Жан-Оноре Фрагонар: декоративність і чуттєвість живопису рококо.                                                                       | 6 |
| 12. | Серії Хогарта: "Кар'єра марнотратника" і "Модний шлюб" як приклади морального осмислення. Роль графіки у формуванні громадської думки в Англії XVIII століття.                                        | 6 |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                       |         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 13. | Французький романтизм у скульптурі: творчість Франсуа Рюда ("Марсельєза"). Відображення революційних подій у французькому живописі XIX століття.                                                                                                                                      | 5       |
| 14. | Протистояння академізму та формування нових стилів у французькому мистецтві.<br>Клод Моне: втілення світла та плинності моменту у мистецтві.                                                                                                                                          | 6       |
| 15. | Архітектурний модернізм: функціоналізм, конструктивізм, раціоналізм, структуралізм, ар-деко, метаболізм, бруталізм, хай-тек тощо. Видатні представники архітектурного модернізму – Френк Лойд Райт, Вальтер Гропіус, Людвіг Міс ван Дер Рое, Ле Корбюзьє, Алвар Аалто, Оскар Німейєр. | 6       |
| 16. | Виникнення та еволюція перформансу як жанру. Вплив таких митців, як Марина Абрамович, Йозеф Бойс, та Йоко Оно, на розвиток перформансу.<br>Нові медіа у мистецтві: відеоарт, 3D-анімація, інтерактивні інсталяції.                                                                    | 6       |
|     | Усього                                                                                                                                                                                                                                                                                | 90 год. |

### **7. Індивідуальні завдання**

Індивідуальні завдання (публікації, виступи на студентських конференціях) обираються у відповідності з темами самостійної роботи.

### **8. Методи навчання**

У відповідності до дидактичних завдань курсу: словесні (лекції, обговорення), наочні методи (демонстрація матеріалів, презентації), практичні методи (систематизації фактів, проблемно-пошуковий, самостійної роботи).

Згідно з характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, дослідницький метод, робота з літературою в бібліотеках і Інтернеті.

## 9. Методи контролю

Основною формою контролю є семінарські (практичні) заняття, усні опитування та підсумковий контроль (іспит).

## 10. Розподіл отримуваних балів

| Поточне тестування та самостійна робота |    |    |    |                               |                    |    |    |    |                               |       | Сума балів |
|-----------------------------------------|----|----|----|-------------------------------|--------------------|----|----|----|-------------------------------|-------|------------|
| Змістовий модуль 1                      |    |    |    | Модульна контрольна робота №1 | Змістовий модуль 2 |    |    |    | Модульна контрольна робота №2 | Залік | 100        |
| T1                                      | T2 | T3 | T4 | 20                            | T5                 | T6 | T7 | T8 | 25                            | 10    |            |
| 5                                       | 5  | 5  | 5  |                               | 5                  | 5  | 5  | 10 |                               |       |            |

**Заохочувальні бали надаються за:**

- участь у студентських конференціях та олімпіадах (5 балів);
- творчий підхід до виконання самостійних завдань.

## 11. Шкала оцінювання знань, вмінь та навичок

|                                              |                               |
|----------------------------------------------|-------------------------------|
| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка за національною шкалою |
| 90 –100                                      | Відмінно                      |

|         |                                                                                                                    |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 82 – 89 | Добре                                                                                                              |
| 75 – 81 |                                                                                                                    |
| 64 – 74 | Задовільно                                                                                                         |
| 60 – 63 |                                                                                                                    |
| 35 – 59 | незадовільно<br>з можливістю повторного складання<br>незадовільно з обов'язковим<br>повторним вивченням дисципліни |
| 1 – 34  |                                                                                                                    |

**12. Критерії оцінки знань та умінь здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти з курсу «Історія зарубіжного мистецтва»**

| Бали |        | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      | 0-100  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| A+   | 95-100 | Студент(ка) в повному обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем, надав(ла) додаткові матеріали та приклади за темою/темами. На семінарських (практичних) заняттях чітко та змістовно відповідав(ла) на запитання та на додаткові питання. Своєчасно та на відмінно виконав(ла) усі модульні контрольні роботи. Брав(ла) активну участь в обговореннях вивченого матеріалу. На відмінно склав(ла) іспит. |
| A    | 90-94  | Студент(ка) в повному обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем, надав(ла) додаткові матеріали та приклади за темою/темами. На семінарських (практичних) заняттях чітко та змістовно відповідав(ла) на запитання та на додаткові питання. Своєчасно та на відмінно виконав(ла) усі модульні контрольні роботи, допустив 1-3 негрубих помилки. Брав(ла) активну участь в обговореннях вивченого          |

|   |       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |       | матеріалу. На відмінно склав(ла) іспит.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| В | 82-89 | Студент(ка) в повному обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем. На семінарських (практичних) заняттях чітко відповідав(ла) на запитання та на додаткові питання, але допускався(лася) деяких похибок. Своєчасно та на достатньому рівні виконав(ла) усі модульні контрольні роботи, допустив(ла) до 5 негрубих помилок. Брав(ла) активну участь в обговореннях вивченого матеріалу. На достатньому рівні склав(ла) іспит.             |
| С | 75-81 | Студент(ка) в не повному обсязі опанував теоретичний матеріал з тем. На семінарських (практичних) заняттях відповідав(ла) на запитання, але допускався(лася) деяких похибок та не відповідав(ла) на додаткові запитання. З затримкою та/або на задовільному рівні виконав(ла) модульні контрольні роботи, допустив(ла) багато помилок. Брав(ла) посередню участь в обговореннях вивченого матеріалу. На задовільному рівні склав(ла) іспит. |
| Д | 64-74 | Студент(ка) в достатньому обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал. Завдання рубіжного контролю (модульні контрольні роботи) виконувались не своєчасно та/або на низькому рівні. Під час семінарських (практичних) занять були значні труднощі з відповідями на запитання. На задовільному рівні склав(ла) іспит, допускаючи багато грубих помилок та неточностей.                                                                          |
| Е | 60-63 | Студент(ка) в малому обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал. Завдання рубіжного контролю виконувались не своєчасно та/або на низькому рівні з допущенням грубих помилок. Під час семінарських (практичних) занять не було відповідей на запитання та на низькому рівні складений іспит.                                                                                                                                                   |

|    |       |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| FX | 35-59 | Студент(ка) в малому обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем. Завдання рубіжного контролю виконані не в повному обсязі та на низькому рівні. Під час семінарських (практичних) занять не було відповідей на запитання. Іспит не складений. |
| F  | 0-34  | Повний пропуск рубіжного контролю та невиконання завдань (обов'язкове повторне вивчення дисципліни)                                                                                                                                               |

### 13. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Окрім рекомендованого списку літератури, на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

#### Основна:

1. Аалтонен Г. Історія архітектури [пер.з англ.. М.Кошкіна]. Х.: Фактор, 2012. 256 с.
2. Безклубенко С. Д. Всезагальна теорія та історія мистецтва. К. : Б. в., 2003. 261 с.
3. Березіна І. В. Історія зарубіжного мистецтва : навч. посіб. для студентів мистец. спец.; М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В. : Абетка. 2015. 75 с.
4. Годж С. Коротка історія мистецтва / пер. з англ. П.Мигаль. Львів: Вид-во Старого Лева, 2021. 224 с.
5. Гомбріх Е.Г. Оповідь про мистецтво/ пер. з англ. А.Накорчевський. Київ: ArtHuss, 2024. 664 с.
6. Конопльова О. В. Мистецтво, архітектура та містобудування Західної Європи доби Відродження: навчальний посібник / О. В. Конопльова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2013. 162 с.
7. Куліш О. Історія зарубіжного мистецтва. ЧНУ ім. Б. Хмельницького 2015 р. 276 с.

8. Панфілова О. Г., Рублевська Н.В., Тарасюк І.І. Історія зарубіжного мистецтва: навчально-методичний посібник. Ч. 1. Тернопіль : Вектор, 2016. 171 с.
9. Фартінг Ф. Історія мистецтва. Харків: Віват, 2019. 576 с.
10. Ходж А.Н. Історія мистецтва. Живопис від Джотто до наших днів [пер. з англ]. Харків: Фактор, 2012. 208с.
11. Чешир Л. Ключові моменти в мистецтві / Пер. з англ. І.Павленко. Київ: Book Chef, 2021. 176с.
12. Шевнюк О.Л. Історія мистецтв: навч. посіб. Київ: Освіта України, 2015. 451 с.
13. Gombrich E. The Story of Art. Phaidon Press; 16th edition. 1995. 688 p.
14. 30,000 Years of Art: The Story of Human Creativity across Time and Space. Phaidon, 2019. 640 p.

#### **Додаткова:**

15. Абрамович М. Пройти скрізь стіни/ Пер. З англ. О.Михеда. Київ: ArtHuss, 2018. 384с.
16. Айзексон В. Леонардо да Вінчі. Київ: Наш формат, 2019. 488 с.
17. Березіна І. В. Історія зарубіжного мистецтва: навч. посіб. для студентів мистец. спец.; М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський : Сисин О. В. : Абетка, 2015. 75 с.
18. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. Львів : Світ, 1992. 271с.
19. Декоративно-ужиткове мистецтво : Слов. Т. 1. А - К / Я. П. Запаско, І. В. Голод, В. І. Білик, Я. О. Кравченко, С. П. Лупій, Ф. П. Любченко, І. А. Мельник, Чарновський , Р. Т. Шмагало; ред.: Я. П. Запаско; Львів. акад. мистец. Наук.-дослід. сектор. Каф. історії і теорії мистец. Л. : Афіша, 2000.

366 с.

20. Декоративно-ужиткове мистецтво: Слов. Т. 2. Л - Я / Я. П. Запаско, І. В. Голод, В. І. Білик, Я. О. Кравченко, С. П. Лупій, В. Ф. Любченко, І. А. Мельник, О. О. Чарновський, Р. Т. Шмагало; ред.: Я. П. Запаско; Львів. акад. мистец. Львів: Афіша, 2000. 399 с.
21. Енциклопедія постмодернізму / під ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
22. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ІПСМ АМУ; ред.-упор. О.О. Авраменко; редкол.: В.Д. Сидоренко (голова), О.О. Авраменко, В.Я. Даниленко та ін.). У 2 кн. К.: Інтертехнологія, 2006. Кн.. 2. 656 с.
23. Степанова О. В музеях світу. Київ: Артанія Нова, 2004.
24. Art since 1900: modernism, antimodernism, postmodernism / [H.Foster, R. «Terra Incognita», Y. Bois, B. Buchloh]. London : Thames & Hudson, 2007. 704 p.